

Miljö- och energidepartementet
Naturmiljöenheten
103 33 STOCKHOLM

Datum: 2017-02-23
Vår referens: 2016/2014/10.1
Er referens: M2015/04128/Nm

m.registrator@regeringskansliet.se

Yttrande över Riksintresseutredningens betänkande Planering och beslut för hållbar utveckling (SOU 2015:99)

SMHI har tagit del av rubricerade remisshandlingar och lämnar synpunkter på de delar av betänkandet som rör myndighetens ansvarsområden. Betänkandet är sammantaget mycket välskrivet och genomarbetat och ger en bra sammanställning av både historik och nuläge kring hushållningsbestämmelserna.

SMHI instämmer i att förslaget till en *planering utifrån helhetssyn* (s. 30) är en viktig förutsättning för att nå en hållbar användning av mark- och vattenresurser. SMHI vill tillägga att när det gäller vattenresurser så bör all planering ske ur ett *avrinningsområdesperspektiv*, eftersom vattnets kretslopp sällan låter sig kategoriseras som lokalt, regionalt eller nationellt. Dessutom tillämpas redan ett avrinningsområdesperspektiv inom vattenförvaltningen med stöd av EU-lagstiftning. Möjligtvis kan avrinningsområdesperspektivet inrymmas i begreppet havsplaner.

Förslagen i betänkandet är i all väsentlighet väl underbyggda, men för att kunna utvärdera hur de påverkar samhällsplaneringen kan de i teorin testas på situationer där det redan idag finns konflikter mellan olika intressen. Ett aktuellt konfliktområde är Vättern som förser ett växande antal medborgare med dricksvatten, men som även är av intresse som övningsområde för totalförsvaret och för prospektering av olika mineraler. Underlättar förslagen i betänkandet en hållbar avvägning mellan dessa olika intressen? Enligt 12§ (s. 44) kan Vättern endast vara av väsentligt allmänt intresse för dricksvattenförsörjningen, men däremot av väsentligt allmänt intresse *och* riksintresse för mineralutvinning (14§) och totalförsvarets behov (18§). SMHI anser att dricksvattenförsörjningen är en så pass viktig samhällsfunktion att inte bara grundvattentäkter utan även ytvattentäkter bör kunna bedömas vara av riksintresse, i synnerhet om vattentäkten förser hundratusentals eller miljontals invånare med dricksvatten som exempelvis Mälaren och Vättern, och dessutom delas av flera kommuner/län.

SMHI – Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

601 76 Norrköping Besök Folkborgsvägen 1 Tel 011-495 80 00 Fax 011-495 80 01

SMHI
Anton Tamms väg 1 4 tr
194 34 Upplands Väsby

SMHI
Sven Källfelts Gata 15
426 71 Västra Frölunda

SMHI
Hans Michelsensgatan 9
211 20 Malmö

SMHI
Universitetsallén 32
851 71 Sundsvall

Utredningen avfärdar tanken eftersom ”detta skulle leda till att stora områden i tätbefolkade stråk skulle utgöra riksintresse och därmed försvåra planeringen och motverka utredningens förslag för att underlätta tillämpningen” (s. 445). SMHI är inte övertygat om att ytvattentäkter kan få motsvarande grad av skydd utan att kunna utpekade som område av riksintresse. SMHI befärdar att utredningens förslag leder till ett sämre skydd av dricksvattenresursen. Om konkurrerande intressen skulle medföra en försämrade kvalitet på dricksvattnet kan detta medföra enorma kostnader för samhället. På många platser kan det vara mycket svårt att hitta en alternativ vattentäkt om kvaliteten hos den primära vattentäkten degraderats, och många tätorter saknar idag reservvattentäkter. SMHI har därför samma åsikt som Havs- och vattenmyndigheten i denna fråga, d.v.s. att även ytvattentäkter bör kunna pekade ut som områden av riksintresse.

Ytterligare ett argument för en sammanhållen bedömning av yt- och grundvatten är den diffusa gränsdragningen mellan ytvattentäkter och grundvattentäkter. Dricksvattenförsörjningen utgörs till hälften av ytvatten och till hälften av grundvatten, varav ca 50% av grundvattentäkterna förstärks med ytvatten (kap 10.2.4, s. 351). I exempelvis Uppsala infiltreras vatten från Fyrisån (ytvattentäkt) i Uppsalaåsen (grundvattentäkt) innan det distribueras som dricksvatten till kommuninvånarna. Uppsalas dricksvattenförsörjning beror således av en sammanlänkad kedja av både yt- och grundvatten. SMHI anser därför att man bör kunna ha en sammanhållen bedömning av dricksvattenförsörjningen när det gäller ett eventuellt utpekande som riksintresse.

SMHI har under de senaste åren etablerat ett Kunskapscentrum för klimatanpassning med exempel på klimatanpassningsåtgärder från hela landet. Tillsammans med den expertis som SMHI förfogar över inom meteorologi, hydrologi och oceanografi har vi goda möjligheter att bedöma lämpligheten av områden för klimatanpassning. Det är därför ett bra förslag att SMHI, tillsammans med Naturvårdsverket och MSB, ansvarar för att identifiera områden som är särskilt lämpliga för klimatanpassningsåtgärder (s. 58). Det senaste årets problem med vattenbrist och torra i sydöstra Sverige är ett exempel på utmaningar som den pågående klimatförändringen för med sig, inte bara problem med stigande havsnivåer, skyfall och översvämningar som utredningen nämner (kap. 10.1.9). Det kan nu krävas åtgärder som förstärker landskapets vattenhållande förmåga, i motsats till den dränering och utdikning av landskapet som pågått i hundratals år.

När det gäller anläggningar för vattenförsörjning (s. 152-156) har SMHI goda möjligheter att bistå Havs- och vattenmyndigheten med relevant information för ett eventuellt utpekande av områden. Denna information kan exempelvis bestå av sjöars vattenkvalitet, påverkanstryck i tillrinningsområdet, omsättningstid och vattenflöden m.m. som är nödvändiga för att avgöra om en sjö är lämplig för vattenförsörjning.

Generaldirektör Rolf Brennerfelt har beslutat i detta ärende som beretts av Niclas Hjerdt. Tf. Avdelningschef Bernth Samuelsson har deltagit vid den slutliga handläggningen.

Rolf Brennerfelt
Generaldirektör